

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата економічних наук Апалькової Вікторії Валеріївни

на дисертаційну роботу Перепелиці Анни Сергіївни на тему:

«Інформатизація глобального економічного розвитку», подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини

1. Актуальність теми дослідження

З широкомасштабним використанням інформатизації пов'язують розвиток та економічне зростання країн світу в умовах глобалізації. Впровадження ІКТ визначає сьогодні розвиток науки, освіти, економічної та соціальної сфер, сприяє зростанню продуктивності праці і якості товарів, що випускаються, підвищенню ефективності роботи державних органів влади та їх взаємодії з суспільством. За цих умов актуальними є питання дослідження інституціональної бази інформатизації та її вдосконалення, інфраструктурного забезпечення інформатизації глобального економічного розвитку, дослідження складових, що впливають на інформатизацію та визначають можливості широкомасштабного й змістовного використання ІКТ.

2. Зв'язок дисертаційної роботи з напрямками наукових досліджень

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та науково-дослідної теми «Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин» (номер державної реєстрації – 0116U001990), у межах якої здійснено дослідження тенденцій розвитку інформатизації економіки в контексті глобалізації (довідка № 4002/21 від 12.12.2017 р.).

3. Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність й обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій базується на використанні монографічних досліджень вітчизняних та зарубіжних економістів, офіційних статистичних та аналітичних матеріалів міжнародних організацій (ООН, ЮНКТАД, МВФ, ОЕСР, INSEAD, групи Світового банку, Всесвітнього економічного форуму) та звітів міжнародних організацій, матеріалів Державної служби статистики України, міжнародних нормативно-правових актів у сфері міжнародної економічної діяльності, інформатизації та інтелектуальної власності та ін.

Обґрунтованість результатів проведеного дослідження забезпечується використанням широкого масиву статистичного матеріалу і методів наукового дослідження: загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, методів економіко-математичного моделювання, що підтверджується логічністю і взаємозв'язком сформульованих завдань і висновків, аргументованістю отриманих теоретичних результатів.

4. Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, які мають вагому наукову новизну та були отримані дисертантом:

По-перше, спираючись на аналіз процесу інформатизації як концептуальної основи глобального інноваційного розвитку автором розроблено структурну модель взаємозв'язку складових глобалізації інноваційного розвитку під впливом інформатизації, яка включає інновації, інформатизацію та глобалізацію, та реалізується за допомогою сучасних засобів, забезпечуючи глобалізаційні процеси інноваційного розвитку (стор. 63).

По-друге, заслуговує уваги запропонований автором науково-методичний підхід оцінювання та прогнозування процесу інформатизації глобального економічного розвитку за окремими групами країн зі схожим рівнем інформаційно-економічного середовища та з урахуванням глобальних факторів впливу, що здійснюється у такій послідовності: формування вхідної інформації стану інформатизації країн світу, моделювання взаємозв'язку складових інформатизації глобального економічного розвитку, прийняття рішень щодо розвитку інформатизації глобального економічного розвитку (стор. 74).

По-третє, у ході дослідження автором проведено кластерний аналіз країн світу за 20 ознаками і виокремлено 4-и кластери країн, які мають подібний рівень інформатизації; сформувано висновок про нерівномірність розвитку процесу інформатизації у світі, що підтверджується відмінністю між групами досліджуваних країн, а саме: найбільший рівень інформатизації мають країни третього кластеру, а найменший – країни другого кластеру. Автором також здійснено оцінювання рівня впливу латентних факторів на розвиток інформатизації країн кожного кластеру (стор. 162-165).

По-четверте, значним напрацюванням дисертанта є науково-методичне обґрунтування взаємозв'язку показників рівня економічного розвитку з індексом використання ІКТ, яке базується на показниках кореляційно аналізу трьох ключових факторів розвитку інформаційного суспільства (людського капіталу, ділового клімату, ІКТ-інфраструктури) та Індексу розвитку ІКТ на міжнародному, національному та комерційному рівнях, комплексність яких є необхідною умовою сучасного процесу інформатизації глобального економічного розвитку (стор. 183-185).

По-п'яте, особливий інтерес викликає розроблена автором концептуальна модель інформаційної стратегії України, яка передбачає впровадження комплексу стратегічних напрямів розвитку, націлених на прискорене формування національного інформаційного середовища та успішну інтеграцію її в міжнародне інформаційне середовище (стор. 208).

По-шосте, у роботі за результатами проведеного дослідження удосконалено понятійно-категоріальний апарат шляхом уточнення дефініції «інформатизація глобального економічного розвитку», яке, на відміну від існуючих, пропонується трактувати як комплексний процес швидкого розповсюдження інформаційних технологій, що охоплює і докорінно трансформує соціально-економічну, інноваційно-технічну, соціокультурну та всі інші сфери глобалізованої економіки в контексті знань, що передаються за допомогою новітніх інформаційних технологій, і має суттєвий вплив на характер і напрямки глобалізаційних процесів (стор. 44).

5. Повнота викладення результатів в опублікованих працях

Матеріали дослідження Перепелиці А.С. в достатній мірі висвітлені в наукових працях автора. Основні положення та результати дослідження викладені автором у 24 наукових працях, із яких 8 статей опубліковані в наукових фахових виданнях України та у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, у тому числі 1 стаття – у закордонному періодичному виданні, три розділи у монографіях, 8 тез доповідей – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 10,2 д.а., з яких здобувачеві належить 7,3 д.а.

Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає необхідним вимогам щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

За змістом дисертація та автореферат оформлені відповідно до встановлених вимог МОН України, при цьому автореферат ідентично узагальнює та відображає основні положення, викладені у дисертації.

6. Теоретичне і практичне значення одержаних результатів

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що отримані наукові положення та практичні рекомендації забезпечують основу формування пріоритетів розвитку інформаційного

середовища в Україні, а також її успішної інтеграції до глобального середовища, які можуть бути використані для визначення позитивного та негативного впливу на процеси інформатизації глобального економічного розвитку.

Основні результати дисертаційної роботи доведено до рівня концептуальних положень, стратегічних напрямів, механізмів, заходів і пропозицій та використано в практиці регулювання міжнародних економічних відносин.

Практичні рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, використані в роботі Департаменту міжнародного співробітництва Харківської міської ради при підготовці аналітичних матеріалів до зустрічей керівництва міста з іноземними делегаціями з питань розвитку міжнародного бізнесу (довідка № 152/01-01-26 від 10.03.2017 р.), а також ТОВ «Антипюр2007» при розробці нових стратегічних бізнес-рішень (довідка № 20/1 від 15.01.2018 р.).

Основні наукові положення та отримані результати дослідження використовуються в навчальному процесі для студентів факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна під час викладання дисциплін «Інформаційні системи та технології» і «Міжнародні економічні відносини» (довідка № 4002/24- А від 15.01.2018 р.).

7. Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Треба зазначити, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

8. Дискусійні положення та недоліки щодо змісту дисертаційної роботи та автореферату

Відзначаючи загалом високий науковий рівень дисертаційної роботи Перепелиці А.С., варто зауважити, що робота не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень, до яких слід віднести такі:

По-перше, робота значно виграла би, якби автор розглядаючи процеси інформатизації глобального економічного розвитку приділила увагу фінансовому сектору економіки, адже саме ця сфера наразі є провідною за обсягами інвестицій в інформаційні та телекомунікаційні технології (ІКТ).

По-друге, при розгляді процесів щодо дифузії інновацій (ст. 58-61) в роботі зазначено тільки один напрямок інновацій «від ТНК до малих і середніх фірм», аргументується це, тим що вони бояться ризику невдалого впровадження інновації. Однак, саме завдяки інформатизації і глобалізації світогосподарських зав'язків розвилось таке явище як глобальне підприємництво, що передбачає вихід з новим інноваційним продуктом малих і середніх фірм на світовий ринок товарів та послуг. Інтелектуальні права на такі інновації часто потім скуповуються і використовуються великими багатонаціональними корпораціями такими як Google, Microsoft, Amazon, тощо. Отже, має місце зворотній напрямок дифузії інновацій від малих і середніх підприємств до глобальних ТНК.

По-третє, при аналізі статичних даних щодо напрямів процесів інформатизації на прикладі застосування телекомунікаційних технологій (ст. 52) бажано було б використовувати джерела інформації з відомих статистичних ресурсів, які відслідковують сферу інформатизації - The Telecommunication Development Sector (ITU-D), ICT Development Index, розділ ICT офіційного сайту Світового банку, тощо.

По-четверте, теоретична частина дисертаційного дослідження значно покращилася би, якби включала розгляд інформатизації глобального економічного розвитку в контексті таких теорій як «мережева теорія

багатонаціональних підприємств», «теорії інтернаціоналізації», «теорії конкурентних переваг» та особливо «теорії міжнародних нових підприємств».

По-п'яте, на основі проведеного аналізу основних пропорцій між елементами економічної інфраструктури інформатизації країн світу автор робить висновок, «що в умовах тотальної інформатизації з використанням електронних носіїв, розвитку цифрової економіки, стратегічних мережевих систем з'являються ознаки глобального міжнародного поділу праці» (ст.155). На наш погляд такий висновок не є очевидним. Більш того в науковому середовищі є ґрунтовні дослідження, які містять генезу глобального поділу праці (наприклад дослідження гарвардської школи).

По-шосте, при формуванні висновків до третього розділу автору доцільно було би конкретизувати практичну та теоретичну сутність отриманих наукових результатів, а не лише їх констатувати. Такий підхід дозволив би забезпечити обґрунтованість завдань дисертаційного дослідження.

Загалом, висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки і цінності дисертаційної роботи.

9. Відповідність дисертації нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України. Загальні висновки по дисертаційній роботі

Дисертаційна робота Перепелиці Анни Сергіївни «Інформатизація глобального економічного розвитку», яку подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини, є завершеною науковою працею, виконаною автором самостійно, містить наукову новизну та має практичне значення.

За актуальністю, поставленими завданнями дослідження, теоретико-методичною обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів дисертаційна робота Перепелиці Анни Сергіївни «Інформатизація глобального економічного розвитку», відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14

чинного «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами та доповненнями, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 від 19 серпня 2015 р. та №1159 від 30 грудня 2015 р.), що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор – Перепелиця Анна Сергіївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент:

Кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
Міністерства освіти і науки України

В. В. Апалькова

*Апалькова В.В.
завуч.*

В.В. Апалькова